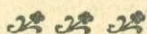

peremére szorítkozik, s a többihez viszonyítva, a legkisebb területet foglalja el. Az Alföld legnagyobb részét a barna mezőszégi talaj takarja, melynek mindkét változata, a világosabb és a sötétebb is megvan: ez a talajtípus még a dunántúli dombokra is felhuzódik. Két nagy homokterületünknek, a Duna-Tiszaközi és a Deliblati homoknak talaja is ebbe a csoportba tartozik, csak a Nyírségnek és Somogy megye homokjának a talaja tartozik az erdőség övének osztályába. Bár a Nyírség földje ma oly erős átalakulásban van, hogy alig lehet benne helyenként olyan ősi talajszelvényt találni, melyet a fűvegetációnak hatása nem módosított volna; ennek a homokterületnek a talaja is rövidesen a mezőszégi talajok csoportjába fog beleilleni s az alföldi erdőségi övnek ez a legutolsó része is rövidesen a mezőszég övébe fog beleolvadni.

Az ármági erdő.

Irta: Rónai György, m. kir. erdőtanácsos.

Az ármági erdő Temes vármegyében, Bázos község határában, a Bega és a Jarkos patak között terül el és gróf Ambrózy-Migazzi István tulajdona. Teljesen sík, alluviális talajon áll. Fafaja: 0.5 részben kocsányos tölgy, 0.3 részben magas kőris (*Fraxinus excelsior* L.) és 0.2 részben szil és gyertyán.

Bár 1921-ben még csak 77 éves, mégis olyan méreteket tüntet fel, amelyek felülmulják a szakember várakozását.

Ezek az első tekintetre megragadó, rendkívüli tenyészeti viszonyok és méretek azok, amelyek arra indítottak, hogy ennek a párját ritkító természeti kincsnek a leírását adjam és a természetnek erre a rendkívüli teljesítményére a szakemberek és a tudományos világ figyelmét fölhívjam.

Az erdészeti szakirodalom*) szerint Európa legszebb tölgyállománya: a franciaországi Forêt de Bercé (Dep. Sarthe) Le Mans és Tours között, a Forêt de Bellême és a Mormal, Amiens-nél.

A Forêt de Bercé legszebb állományának átlagos magassága Hufferl (Économie forestière, Tome I.) szerint: 208 éves korában

*) Dr. Schwappach Ádám: „Untersuchungen über die Zuwachsleistungen von Eichen-Hochwaldbeständen in Preussen“. Neudamm, 1920.

36 m (a korona kezdete 22—25 m-nél), fatömege hektáronként 972 m³, 164 tölgy- és 33 bükk törzsszel.

A hires Forêt de Bellême-ből már alig áll valami. Ebben 160 éves korban hektáronként 460 tölgy- és 139 drb. bükk törzs állott s fatömege 599 m³ volt, átlagos magassága pedig 34·6 m.

Németországban ilyen növekedést feltűntető tölgyesek Schwappach bevallása szerint nincsenek. Dr. Schwappach egész Észak-németországban a legnagyobb magasságot, 32·5 m-t, 193 évnél és 33·5 m-t 335 évnél találta.

Wimmenauer a Rajna-Majna síkságon, a mörfeldi erdőgondnokságban egy állományban, mint „fenomenális” magasságot, 33 m-t állapított meg 105 éves korban.

Mindezekkel szemben az ármági erdő 70 éves korában a következő méreteket tünteti fel: törzsszám, a 340 k. hold összes törzsszámából átlagképpen megállapítva: hektáronként 470 drb. még pedig 180 drb. tölgy, 120 drb. kőris, 90 drb. szil és 80 drb. gyertyán. Átlagos vastagsága mellmagasságban 32 cm (a tölgyé külön 34·8), fatömeg: 457 m³.

Ezeket az adatokat Becker Róbert erdőmérnök munkájából állapítottam meg, aki 1915-ben az erdőt megbecsülte és e célból az egész 340 k. holdat törzsenként fölvette. Az akkori átlagos magasságot a rendelkezésemre bocsátott felvételi adatokból nem tudtam megállapítani. 1921. május havában azonban a szóbanforgó erdőt magam is bejártam s ekkor — bár 1920. év őszén és 1921 tavaszán nem éppen szakszerű erdőléssel csaknem a legszebb törzseket vágták ki — az állomány 77 éves korában Kriszten-féle famagasság-mérővel egynehány fán a következő magasságokat állapítottam meg:

Vastagság mellmagasságban	Kőris:	Famagasság
37·0 cm	-----	36·5 m
32·5 "	-----	32·0 "
35·5 "	-----	33·0 "
45·5 "	-----	36·0 "
27·0 "	-----	31·5 "
Tölgy:		
34·5 cm	-----	26·5 m
35·5 "	-----	27·0 "
29·5 "	-----	26·5 "

Hogy ezeknek a méreteknek az állomány korához viszonyított rendkívüliségéről világos fogalmat szerezhessünk, megemlítem még, hogy Schwappach fatermési táblái I. termőhelyi osztályon 70 és 80 éves korban a következő adatokat tüntetik föl:

Kor év	Törzsszám drb.	Átl. magasság <i>m</i>	Átl. vastagság <i>cm</i>	Vastagfa- fatömeg
70	433	22·5	24·5	233 <i>m</i> ³
80	338	24·1	28 0	260 „

Az ármági erdő átlagos vastagsága tehát 70 éves korában *teljes 8 cm-rel haladta meg az I. termőhelyi osztályon álló tölgy-erdő átl. mellmagassági vastagságát, vfa-fatömege csaknem kétszer akkora, magassága pedig 4 m-rel nagyobb.*

A termőhely rendkívülisége a fatömegén kívül főképpen a magassági növekedésben jut kifejezésre. Az ármági erdő ebből a szempontból szinte páratlannak látszik. Mert ha feltételezzük, hogy ennek az erdőnek a magassági növekedése a jövőben lépést tart azzal a növekedési görbével, amelyet dr. Schwappach az I. termőhelyi osztály magassági növekedésére nézve megállapított, akkor annak magassága 150 éves korában a 35, 208 éves korában pedig a 36 *m*-t meg fogja haladni s így felülmulná majdan a fentebb említett francia óriásokat.*)

Hogy ez valóban be is következhessek, magunk is hozzájárulhatunk. Mert módunkban áll, hogy ennek a szép állomány-nak a növekedését a jövőben még tetemesen fokozzuk.

Az ármági erdő ugyanis szerencsés fekvésénél fogva évről-évre trágyázható azáltal, hogy a zsilippel felduzzasztott Bega iszapos vizével évenként egyszer-kétszer elárasztjuk. A talaj termőerejének ez a természetes öntözéssel való javítása szinte magától kinálkozik. Az erdő északi szélén kelet-nyugati irányban húzódik

*) Hogy a tölgy legjobb termőhelyein mily méreteket érhet el, arra az itt felsoroltakon kívül természetesen legfőképpen a Szávalapály tölgyesei is nyújtottak bámulatra méltó példákat. Itt főként a magassági növekvésről lévén szó, különösen az Erd. L. 1911. évi kötetének 1038. oldalán említett és Guttenberg Adolf lovag bécsi főiskolai tanár által felvett törzsről emlékszünk meg, amely 120 *cm* vastagság mellett 45 *m* magas volt. Ebből 30 *m* esett az ágtisztá, át-mérőben alig apadó, hengeres törzsre.

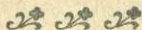
a Bega-csatorna, déli szélén pedig 3—4 m-rel mélyebben a Jarkos ér vonul el, amely később a szabályozott Temesbe torkollik. A kettőt az erdőtől keletre, Kistopolovecztől kiindulva, árapasztó csatorna köti össze.

Mivel a Jarkos ér a Bega szintjénél mélyebb, azért a Begából duzzasztás útján átömlesztett víz fölös részének természetes felfogója gyanánt jelentkezik. A két víz között elterülő erdő időszakonként, a nagyobb vízállások idején való elárasztása tehát minden nagyobb berendezés, költség és idegen érdekek sérelme nélkül történhetik.

Hogy az időszakos öntözés az erdőtalaj termőerejére s ez által a rajta álló faállomány további növekedésére kiváló hatással lenne, az kétségtelen. A növekvés számszerű eredményét előre megjósolni azonban nem lehet.

Az erdészeti szak és a tudomány elsőrangú érdeke tehát, hogy ez a kísérlet megvalósuljon s az ármági erdő, mint kísérleti állomány egész teljességében fenntartassék, hogy ez a természetadta kincs, idővel Európaszerte híres erdőkoloszussá válhassék.

A tulajdonoson nem mulik, mert gróf Ambrózy-Migazzi István, mint nagyhirű dendrológus és növénygeografus megokolt rajongással csüng ezen az erdőn és csak a szerencsétlen viszonyok akadályozták meg, hogy öntözési tervét mindeddig meg nem valósította.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

Felhívás az Országos Erdészeti Egyesület jótékony alapítványából kiosztandó segélyek ügyében.

Felhívjuk az Országos Erdészeti Egyesület azon tagjait, illetőleg azok özvegyeit és árváit, akik az egyesület jótékony alapítványából segélyért óhajtanak folyamodni, hogy kellően felszerelt, bélyegtelen folyamodványaikat legkésőbb *f. é. november hó 5-ig* az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalához (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) nyújtsák be.

Budapest, 1921. évi szeptember hó 2.

A titkári hivatal.

